

Η Μετάνοια (Λόγοι Παρακλήσεως) - 2ο Μέρος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Εκτός από τα αναρίθμητα παραδείγματα που αφορούν συγκεκριμένα πρόσωπα, βρίσκουμε στην Αγία Γραφή και παραδείγματα γενικής μετάνοιας, που αφορά το σύνολο, το πλήθος, την κοινωνία, όπως π.χ. η περίπτωση των Νινευιτών, στην οποία αξίζει να σταθούμε για λίγο, γιατί και η δική μας κοινωνία βρίσκεται σήμερα σε παρόμοια, αν όχι και χειρότερη κατάσταση. «Σήκω και πήγαινε στη Νινευί την πόλη την μεγάλη —λέει ο Θεός στον Ιωνά— και κήρυξε σ' αυτήν επειδή έφθασε η κακία της μέχρι σ' εμένα» (Ιωνά α' 2). Η κοινωνία των Νινευιτών είχε κατακυλίσει σε βάθη κακών, γι' αυτό δεν μπορούσε να έλθει σε συναίσθηση, αφού κατά τον προφήτη, «ψυχή που έφθασε στο βάθος κακών, καταφρονεί».

Γι' αυτό αναλαμβάνει η πανάγαθος του Θεού φιλανθρωπία την πρωτοβουλία για την αφύπνισή τους. «Μετά από τρεις ημέρες η Νινευί θα καταστραφεί». Η ολιγόχρονη αυτή προθεσμία της μακροθυμίας του Θεού τους έφερε σε συναίσθηση της καταστάσεώς τους: «και πίστεψαν οι Νινευίτες στον Θεό και κήρυξαν νηστεία και φόρεσαν σάκκους σε ένδειξη πένθους, μεγάλοι και μικροί. Και εγκατέλειψαν όλοι τη ζωή της πονηριάς και της αδικίας». Νηστεία, κακοπάθεια, μεταμέλεια, συντριβή: μετάνοια σ' όλη της την έκταση. Ο άνθρωπος αμαρτάνει ενώπιον του Θεού σαν ενιαία ψυχοσωματική οντότητα· γι' αυτό και η μετάνοια είναι κατ' ανάγκην διπλή: πένθος, λύπη, ταπείνωση, μεταμέλεια, συντριβή για τη ψυχή, και νηστεία, κακοπάθεια, αγώνας, ασκήση ή και ελεημοσύνη για το σώμα.

«Και είδε ο Θεός τα έργα τους ότι (όχι τυπικά αλλά ουσιαστικά) εγκατέλειψαν τις πονηρές τους πράξεις, και άλλαξε ο Θεός την απόφαση του για την καταστροφή, και δεν την πραγματοποίησε»· εδώ εφαρμόζεται το προφητικό «κατακαυχάται έλεος κρίσεως» (δηλ. το έλεος του Θεού υπερνικά την καταδικαστική απόφασή του). Κι ενώ είναι «αξιόπιστος σε όλους τους λόγους του», εν τούτοις βλέπουμε ότι η μετάνοια και το έλεος τον αναγκάζουν συχνά να ανακαλεί τις αποφάσεις Του. Εδώ ακριβώς στηρίζεται και ο Ιωνάς για να δικαιολογήσει την άρνησή του να πάει στη Νινευί και τη φυγή του: «Ω Κύριε, αυτοί δεν είναι οι λόγοι για τους οποίους, όταν ήμουν στη χώρα μου δεν ήθελα να σε υπακούσω; Γι' αυτό αποφάσισα να φύγω εις Θαρσίς, διότι γνώριζα ότι συ είσαι ελεήμων και οικτίρμων, μακρόθυμος και πολυέλεος και μετανοείς προκειμένου να επιβάλεις τιμωρίες στους ανθρώπους για τις κακίες τους» (Ιωνάς, δ' 1).

Ωραίο είναι και το παράδειγμα του Μανασσή, βασιλέως Ιούδα, ο οποίος έκανε

φοβερά κακά, «και παραπλάνησε τους Ιουδαίους ... ώστε να πέσουν στο μεγάλο κακό της ειδωλολατρίας». Τότε, κατά παραχώρηση Θεού, αιχμαλωτίσθηκε από τους Ασσυρίους και μεταφέρθηκε δέσμιος στη Βαβυλώνα. Μπροστά στα δεινά και τον κίνδυνο του θανάτου (κατά την παράδοση τον έκλεισαν μέσα σε χάλκινο ξόανο για να τον κάψουν), συναισθάνθηκε το βάρος της ενοχής του και ήλθε σε μετάνοια. Εκεί, λέει η παράδοση συνέταξε και απάγγειλε την περίφημη ευχή, «Κύριε παντοκράτορ, ο Θεός των πατέρων ημών», που αναφέρεται στο Μέγα Απόδειπνο. «Και επειδή πιάστηκε πολύ από τη θλίψη, ικέτευσε Κύριον τον Θεόν, ταπεινώθηκε πάρα πολύ ενώπιον του Θεού των πατέρων του. Και προσεύχθηκε προς αυτόν, και άκουσε τη θερμή προσευχή του, τον απελευθέρωσε και τον επανέφερε στην Ιερουσαλήμ στο βασιλικό του θρόνο»(Β' Παραλ. λγ' 11-13).

Είναι απαραίτητο κάθε άνθρωπος να συνειδητοποιήσει ότι η αμαρτία δεν είναι άλλο παρά άρνηση του θείου θελήματος και γι' αυτό προκαλεί την απώλεια της ζωοποιού χάριτος του Αγίου Πνεύματος, την οποία δεχθήκαμε στο Βάπτισμα. Η αμαρτία κατασπλώνει το «ένδυμα γάμου» μας και μας αποκλείει από τον ουράνιο Νυμφώνα, ματαιώνει την επιδιωκόμενη «καινότητα ζωής» και, σαν τον άσωτο, μας απομακρύνει από το Θεό και από όλα του τα χαρίσματα, μας παραδίδει σε πνευματικό λιμό, σε σκοτισμό του νου, ο οποίος παραδινόμενος στην περιεκτική πλάνη της ματαιοφροσύνης, είτε κτηνώδης γίνεται, είτε δαιμονιώδης. Η αμαρτία καταστρέφει κάθε τι το ευγενές, το ωραίο, το λογικό που χαρακτηρίζει την ανθρωπίνη προσωπικότητα.

Η αμαρτία ήταν που προκάλεσε το θάνατο και τη φθορά στην οποίαν υπέταξε όχι μόνο τον άνθρωπο, μα και όλη την κτίση που είχε δημιουργηθεί από το Θεό «λίαν καλή». «Ξέρουμε ότι ως τώρα όλη η κτίση στενάζει και κραυγάζει από πόνο» (Ρωμ. η' 22). Η αμαρτία που έκλεισε τον Παράδεισο της τρυφής και αντ' αυτού έφερε ακάνθας και τριβόλους, πόνο, κόπο και ιδρώτα, φόβο, τρόπο και αβεβαιότητα. Η αμαρτία ήταν που κατέρριψε τον Εωσφόρο και τα αγγελικά τάγματά του από την πάμφωτη δόξα τους και τους μετέβαλε σε σκοτεινούς και πονηρούς δαίμονες. Μια αμαρτία έκανε ο Εωσφόρος και δεν φύλαξε την αρχή του, και επέφερε την καταστροφή σ' όλο του το τάγμα. Μια παράβαση του θείου θελήματος διέπραξε ο πρωτόπλαστος Αδάμ και συμπάρεσυρε όλη την κτίση στη φθορά.

Το πόσο μεγάλο κακό είναι η αμαρτία, το αποδεικνύει και ο τρόπος της σωτηρίας του ανθρώπου. Ούτε άνθρωπος, ούτε άγγελος ήταν δυνατό να εξουδετερώσει τα αποτελέσματα της αμαρτίας, γι' αυτό ευδόκησε ο Θεός Λόγος να «κενώση εαυτόν» γενόμενος άνθρωπος, για να αναπλάσει τη φθαρείσα εικόνα του Θεού στον άνθρωπο, και να τον ελευθερώσει από την τυραννία του θανάτου και του Διαβόλου. «Αποτασσόμενος» τον σατανά και την αμαρτία κατά το Βάπτισμα ο

άνθρωπος, λαμβάνει τη σώζουσα Χάρη του Χριστού και εισέρχεται στην «καινή ζωή» της Εκκλησίας.

Μπορούμε να πούμε ότι η μετάνοια αποτελεί τη σπονδυλική στήλη του πρακτικού μέρους της σωτηριολογίας. Διότι, ποιος μπόρεσε ποτέ να φυλάξει τη χάρη του θείου βαπτίσματος και την ακριβή τήρηση των θείων εντολών, όπως υποσχέθηκε όταν βαπτιζόταν; Ασφαλώς κανείς, έστω κι' αν η ζωή του ήταν μόνο μια ημέρα πάνω στη γη, κατά τον προφήτη. Καλούμαστε, βλέπετε, άνκαι είμαστε αμαρτωλοί και εμπαθείς, και ζώντας μέσα σε περιβάλλοντα αμαρτωλά και αντίθετα, να βαδίσουμε το δρόμο των αρετών και του αγιασμού. Η προτίμηση του καλού είναι εύκολη, η εφαρμογή όμως θέλει αγώνα· «το μέν πνεύμα πρόθυμον, η δε σαρξ ασθενής». Επομένως, η μετάνοια είναι η μόνη ελπίδα και βοήθεια που απέμεινε στον αμαρτωλό άνθρωπο για να πετύχει τον προορισμό του.

Γι' αυτό ακριβώς η αγία μας Εκκλησία, εφαρμόζοντας την εντολή του Κυρίου, συνεχίζει το σωτήριο αυτό έργο υπό την μυστηριακή μορφή της μετάνοιας – εξομολογήσεως, ώστε μέσω αυτού κάθε άνθρωπος να μπορεί να ανταποκριθεί στα χριστιανικά του καθήκοντα, μετανοώντας για όσα είτε από πρόθεση είτε από αδυναμία έπραξε. Το μυστήριο της μετανοίας– εξομολογήσεως μοιάζει με παγκόσμιο λογιστήριο στο οποίο η ανθρωπότητα προσέρχεται και συμφιλιώνεται με τον Θεό, ομολογώντας το χρέος και λαμβάνοντας δωρεάν την εξόφληση. Αφού δηλ. ο άνθρωπος έλθει σε συναίσθηση της ενοχής του, προσέρχεται στον αρμόδιο λειτουργό της Εκκλησίας όπου ομολογεί με ταπείνωση τις αμαρτίες του για να λάβει την άφεση. Εδώ ακριβώς βρίσκει εφαρμογή και το ψαλμικό, «είπα, εξαγορεύσω την ανομία μου στον Κύριο, και συ συγχώρεσες την ασέβεια της καρδιάς μου», και «λέγε συ πρώτον τις αμαρτίες σου για να συγχωρηθείς».

[Συνεχίζεται]